

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА У ОБРАДИ РЕГИОНАЛНО - ГЕОГРАФСКИХ САДРЖАЈА У VII РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Љиљана Живковић^{1*}, Тања Танасковић*, Марија Драгићевић*

* Универзитет у Београду – Географски факултет

Извод: Институционализовани и хијерархијски структурирани систем које покрива основно, средње и високо образовање представља окосницу сфере формалног образовања у чијим оквирима се обавља географско образовање и васпитање сваког појединца. Систем је обликован правним актима, наставним планом и програмом и васпитно-образовним стандардима који су обавезујући за све актере наставног процеса. У циљу унапређивања наставне праксе и постизања бољих ефеката у раду су презентоване специфичности методског поступка у обради регионално-географских садржаја у седмом разреду основне школе.

Кључне речи: наставни програм, образовно-васпитни стандарди, географски садржаји

Abstract: The institutionalized and hierarchically structured system that covers elementary, secondary and university education represents the framework of the sphere of formal education within which the geographical education of every individual is developed. The system is formed by legal acts, curriculum and educational standards in a domain of student's achievements binding for all participants in the teaching process. With the aim of improving the teaching practice and achieving better effects the paper represents the specificities of methodical procedure in the treatment of the regional-geographical contents in the seventh grade of elementary school.

Key words: curriculum, educational standards, geographical education

Увод

Географија има вишевековну традицију у образовању, која је настала из потребе људи да упознају средину у којој живе, од локалног, преко регионалног до глобалног размера. Баш због те потребе, географија је укључена као наставни предмет у школе много раније, него многи други предмети (Грчић М., Грчић Љ., 2010).

¹ Контакт адреса: ocaha@eunet.rs

Предмет проучавања регионалне географије је географска регија. Према дефиницији М. Васовића (1971) географска регија је „део простора Земљине површине испуњен објектима који су анорганског (рељеф, тле, клима, воде), органског (биљке, животиње, човек као физичко биће) и антропогеног порекла (људско друштво и његове видљиве творевине у простору)“. Регионална географија је комплексна научна дисциплина која обједињује научне резултате посебних географских дисциплина на конкретном простору Земљине површине У седмом разреду основне школе ученици треба да упознају географске специфичности великих географских целина и континента на Земљи, карактеристике развоја појединих држава и народа у свету, као и њихов допринос општем развоју човечанства. Комплексне географске регије могу се издвојити применом критеријума физиономичности, односно уз помоћ фактора који су толико карактеристични да одређеној регији дају главни, обележавајући печат. Према томе приоритетни је задатак издвојити комплексне географске регије на основу коришћења принципа физиономичности. Суштина се огледа у утицају елемената географске средине на диференцијацију појединих просторних целина. У простору где преовлађују елементи који су настали као резултат привредних активности, могуће је издвојити економско-географске регије. Оне се не поклапају са физичко-географским регијама, иако природна основа утиче на карактер привреде.

Задатак регионалне географије је да „рашчлани Земљину површину на најтипичније регије; да правилно проучи удео природних процеса и друштвено-економских утицаја у образовању и преображавању регија; да проучи законитости формирања физиономског пејзажа, односно индивидуалности издвојених регија; да проучи динамику регије, прожимање, везе и јединство регије које све заједно, као какав мозаик са готово непоновљивим каменчићима чине Земљину површину“. (Васовић М., 1971)

Пажљивим методолошким приступом при обради макрорегија и држава ствара се могућност да ученици прихвате суштину научног приступа одређеној, дефинисаној географској просторној јединици, да уоче разлику између лаичког и географског научног приступа истицању специфичности таквих целина. Методичке особености регионално географских садржаја су условљене низом фактора. У првом реду су то карактеристике регионалне целине, а затим избор, доступност, количина и квалитет материјала који омогућава одређени степен предочавања, односно постизања очигледности. Другим речима примена методског поступка зависи од удаљености земље, величине простора, степена проучености, узраста ученика и других фактора. Обрађивање великих и удаљених целина ученицима је лакше презентовати илустративно-демонстративном методом.

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА

Регионална географија са својим принципима, методама и резултатима проучавања од великог је значаја за реализацију различитих аспеката просторног планирања. Осим тога, основни смисао географске науке треба тражити у регионалној географији. Од простора се полази и на његовој реализацији се географска истраживања завршавају. Поменути и други разлози су утицали да се регионално – географским садржајима да значајно место. Да би ученици разумели и правилно прихватили регионално – географске садржаје потребно је поћи од адекватног методског поступка и његовог даљег неговања и усавршавања. (Ромелић Ј., 2004) Методска примена илустративно-демонстративних средстава у савременом процесу наставе географије има посебан значај, јер омогућава квалитетније схватање и разумевање географских садржаја.

Дидактички експеримент

Од појаве и почетка примене експерименталне методе у проучавању дидактичких проблема па све до данас, појам дидактичког експеримента је схватан различито.

По једној од дефиниција, дидактички експеримент можемо дефинисати као „систематско контролисано праћење неке дидактичке појаве (порад учинка учења) на коју делује одређени услов или фактор (на пример, проблемска обрада наставних јединица) с циљем да се утврди веза између одређених страна наставног процеса и узрока који условљавају нужност неке појаве” (Теодосић и др., 1965).

Дидактички експеримент остварује своје задатке у истраживању дидактичких појава и законитости помоћу различитих поступака или техника. Све поступке у оквиру експерименталних педагошко-дидактичких истраживања можемо груписати у три основне групе: техника једне групе, техника паралелних група, техника ротације фактора или циклични поступак (Теодосић и др., 1965). Техника паралелних група је један вид експеримента са више група. Ова техника састоји се у томе што се истовремено и паралелно ради са две или више група (одељења) у којима проверавамо ефикасност и утицај неке дидактичке мере или наставне методе на другу дидактичку појаву (знање, вештину, навику или друго). Паралелне групе се деле на експерименталне групе (једна или више), тј. оне у којима се испитује дејство експерименталног фактора, и контролну групу, тј. она у којој се ради на уобичајени начин и која служи за контролу и упоређивање. Услов за упоређивање и закључивање о делатности експерименталног или експерименталних фактора је изједначавање свих група у експерименту по најважнијим особинама (варијаблама), као на пример: општој способности, претходним знањима из наставне области у оквиру које се

Љиљана Живковић, Тања Танасковић, Марија Драгићевић

врши експериментисање, социјалној структури, културном и материјалном стању родитеља, броју, узрасту и полу ученика – испитаника, типу организације наставе и другим важним особинама. Рад са изједначеним групама назива се још и техника еквивалентних група (Теодосић и др., 1965). Циљ истраживања био је да се утврди предност примене илустративно-демонстративне методе при обради регионално-географских садржаја у седмом разреду основне школе на примеру наставне јединице Аргентина техником паралелених група.

Методолошки поступак изједначавања група у педагошком истраживању

У оквиру истраживања примењене су дескриптивне и експерименталне методе. Дескриптивним методама обрађена је педагошка документација: наставни план и програм из географије за VII разред, уџбеник географије за VII разред, годишњи и месечни планови наставника, писане припреме за непосредан образовно-васпитни рад, избор узорка наставника који предаје у VII разреду. У експерименталном истраживању примењена је експериментална метода са паралелним групама (експериментална и контролна група). Истраживање је спроведено у основној школи „Јован Дучић” у Чајничу. У складу са предметом, циљем и задацима истраживања, педагошки експеримент је спроведен на узорку од 2 одељења VII разреда.

Табела 1. Узорак ученика експерименталне и контролне групе у О.Ш. „Јован Дучић” у Чајничу

Одељење	Број ученика				Одељење	Број ученика			
	М	%	Ж	%		М	%	Ж	%
E1 – VII₁	13	52	12	48	K2– VII₂	15	60	10	40

Експерименталну групу чини одељење VII₁, које броји укупно 25 ученика, док контролну групу чини одељење VII₂, које броји такође 25 ученика. Тестирање је спроведено на узорку од 50 ученика. Код ученика су узете следеће карактеристике: пол ученика, школска спрема родитеља и општи успех ученика на крају претходне школске године.

Узорак ученика према полу

Структура ученика VII₁ и VII₂ разреда дата је у табели 1, и представљена је графиконом 1.

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА

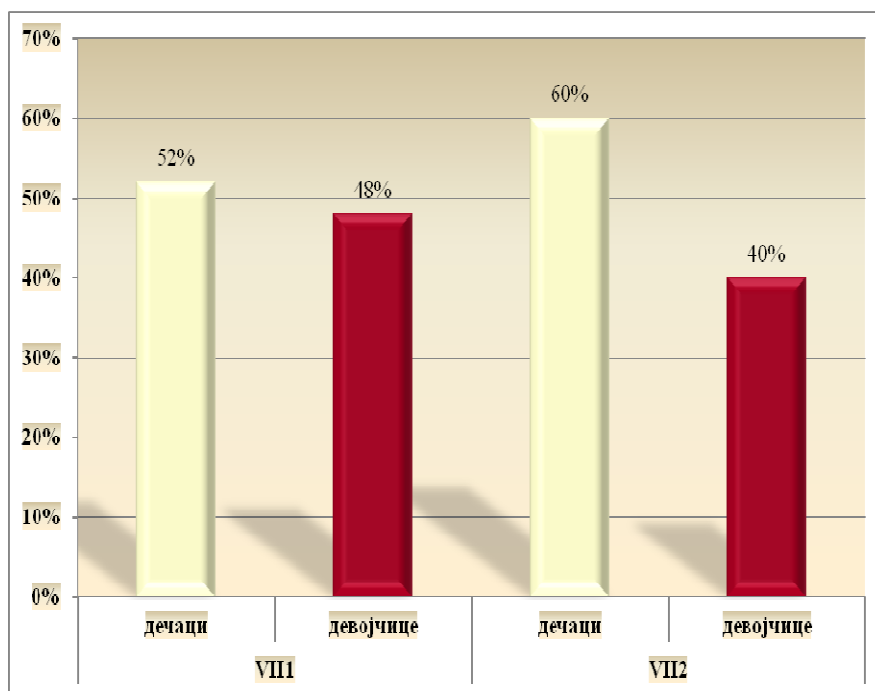

График 1. Пол ученика

На основу добијених података уочава се да је више дечака у односу на девојчице и то како у Е1 одељењу, тако и у К2 одељењу (52% дечака у VII₁, 60% дечака у VII₂ одељењу), у односу на 48% девојчица у VII₁, и 40% у VII₂). У VII₂ разреду јавља се већи проценат дечака у односу на VII₁ разред.

Експериментална група – разред VII₁

На основу добијених података види може се закључити да се као доминантна вредност стручне спреме родитеља експерименталне групе Е1 (VII₁ разред) јавља средња стручна спрема – 60%. Следећу најбројнију групу чине родитељи са високом и вишом стручном спремом, 30%, док се најмањи проценат родитеља јавља са завршеном основном школом, свега 10%.

Љиљана Живковић, Тања Танасковић, Марија Драгићевић

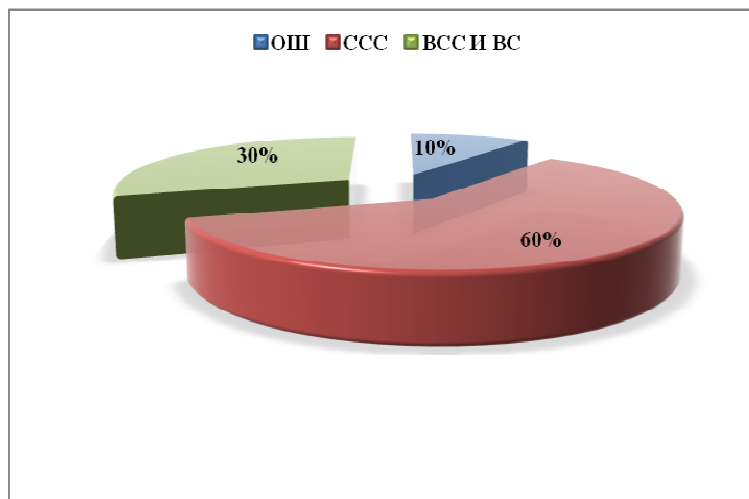

График 2. Школска спрема родитеља VII₁ разреда

Контролна група - VII₂ разред

И у контролној групи К2 (VII₂ разред), највећи проценат чине родитељи са средњим стручним образовањем – 80%, као и у експерименталној групи. Међутим, за разлику од структуре школске спреме родитеља VII₁ разреда (експерименталне групе) у контролној групи (VII₂ разред) не постоји ниједан родитељ са завршеном основном школом. Процент родитеља са високом и вишом стручном спремом у контролној групи износи 20%.

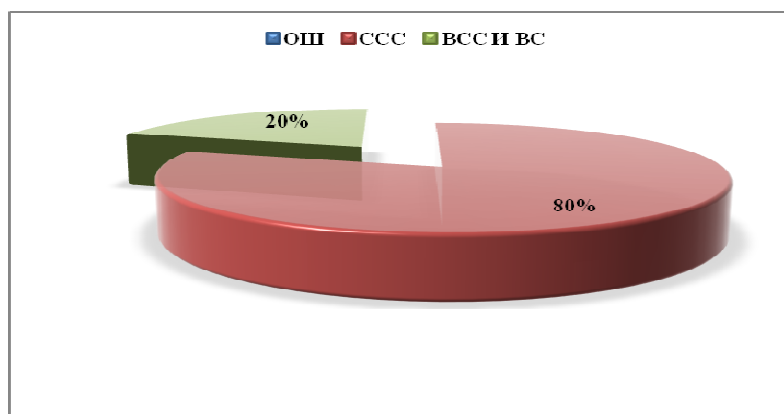

График 3. Школска спрема родитеља VII₂ разреда

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА

Општи успех ученика на крају претходне школске године

Општи успех ученика веома утиче на успех самог наставног процеса, и он представља битан предуслов за успешан рад у настави уопште. За успешну наставу географије, неопходно је да ученици поседују одређена знања, и то не само из овог наставног предмета, већ и из других, сродних предмета.

На основу доступних података из школске документације извршена је анализа општег успеха ученика на крају претходне школске године, односно на крају VI разреда.

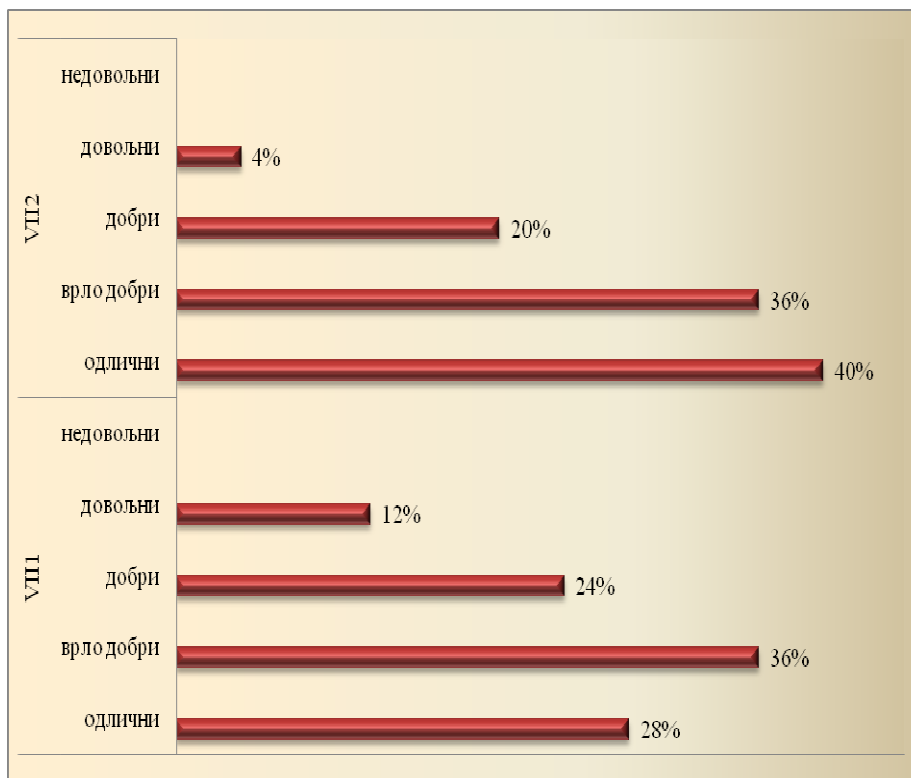

График 4. Општи успех ученика VII₁ и VII₂ разреда на крају претходне школске године (VI разреда)

По завршетку претходне године, односно VI разреда у VII₁ одељењу је био највећи проценат врло добрих ученика – 36%. Ученика са недовољним успехом није било, најмањи проценат чине ученици са довољним успехом – 12%, добрим – 24% и одличним – 28%. У VII₂ разреду на крају

Љиљана Живковић, Тања Танасковић, Марија Драгићевић

претходне школске године је забележен следећи успех: 40% - одлични ученици, 36% - врло добри, 20% - добри, 4% - довољни. У односу на успех ученика VII₁ одељења има већи проценат ученика са одличним успехом, проценат ученика са врло добрим успехом је исти, док је проценат ученика са добрим и довољним успехом знатно мањи. У оба одељења није било ученика са недовољним успехом.

Методе истраживања

У оквиру дидактичког експеримента који је спроведен извршена су истраживања, која су на основу постављених предмета, задатака и циљева истраживања усмерена на прикупљање, обраду проучавање и представљање добијених података и резултата у функцији извођења закључака ради унапређења наставе географије и утврђивања колико је примена илустративно-демонстративне метода специфична у обради регионално-географских садржаја у седмом разреду основне школе. У овом истраживању примењене су дескриптивне и експерименталне методе.

Дескриптивна метода коришћена је при обради педагошке документације: наставни планови и програми за VII разред, уџбеник географије VII разреда, годишњи и месечни планови наставника, писане припреме за непосредан образовно-васпитни рад. Експериментална метода је примењена у експерименталном истраживању уз примену провере знања, како би се утврдило у којој мери су ученици усвојили знања из регионално-географских садржаја и на основу тога која метода највише и најлакше доприноси бољем усвајању наставне јединице *Аргентина*. Главни елементи географског знања су: географске чињенице, географске везе и географске законитости. Приликом провере знања требало је сагледати колико су ученици усвојили током обраде наставних садржаја, тј. у којој мери су усвојене географске чињенице, географске везе и законитости. Квантитативни подаци мерења су обрађени методом педагошке статистике, а резултати су представљени у табелама и на графиконима.

Експериментални фактори и модели истраживања

Експериментални фактори и модели истраживања приказани су у табели 1. Ученици експерименталне и контролне групе обрађују планиране наставне садржаје географије у VII разреду, применом различитих наставних метода, тако да је било могуће међусобно упоредити њихове образовно-васпитне ефекте у настави, односно упоредити остварене резултате ученика експерименталне и контролне групе, а затим их анализирати и извести одређене закључке.

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА

- Модел М1 чине ученици експерименталне групе Е1 који су планирану наставну јединицу обрадили применом фронталног облика рада, и уз дијалошку и монолошку методу, користила се и илустративно-демонстративна метода.

- Модел М2 чине ученици контролне групе К2 који су планирану наставну јединицу обрадили применом фронталног облика рада уз коришћење монолошке и дијалошке методе и уз минималну употребу географске карте.

Табела 2. Експериментални фактори и модели

Разред	Фактори		Модел и број ученика	Одељења и број ученика
	Тип часа и наставна јединица	Облик рада и наставне методе		
VII ₁	-Обрада новог градива: - Облик и величина Земље -	-Фронтални -Дијалошка, монолошка, илустративно-демонстративна	M1 25	E1 (VII ₁ - 25)
VII ₂	-Обрада новог градива: - Облик и величина Земље -	-Фронтални -Дијалошка, монолошка	M2 25	K2 (VII ₂ - 25)

Код оба одељења обрађена је иста наставна јединица - *Аргентина*.

Експериментална група

Код експерименталне групе (Е1) примењен је фронтални облика рада, с тим што се код ове групе поред дијалошке и монолошке методе, примењивала и илустративно-демонстративна метода. Илустративно-демонстративна метода има велики значај у настави географије. Њом се могу обрадити и најсложенији садржаји у настави, уз помоћ приказивања предмета, појава и процеса у природи или друштву. Илустративно-демонстративна метода има бројне предности: може се примењивати како при обради новог градива, тако и приликом утврђивања и понављања, а пружа велику могућност приближавања ученицима појава и процеса путем очигледних наставних средстава (Рудић В., 1982).

Карта Света нашла је велику примену при обради наставне јединице *Аргентина* код експерименталне групе. Карта је незаменљиво очи-

гледно средство у настави географије. У току експеримента на часу је коришћена паралелно зидна карта и ученички атласи. Наставник је вршио приказивање објеката на зидној карти док су ученици исте објекте тражили у својим атласима, а натавник им је помагао. Исто тако, употреба глобуса допринела је лакшем праћењу часа и знатно олакшала објашњавање разних географских појмова и односа на нашој планети. Глобус је најважнији географски модел који даје највернију слику облика и величине Земље, као и визуелно сазнање о међусобном односу копнених и водених површина, континенталних макрорегија и других мањих копнених целина и појединих океана и мора. Утврђивање наставне јединице у завршном делу часа реализовано је у виду тестирања, провере усвојеног знања уз помоћ наставних листића.

Контролна група

Код контролне групе (К2) наставна јединица *Аргентина* обрађена је применом фронталног облика рада и уз коришћење дијалогске и монолошке методе и уз минималну употребу зидне школске карте.

Сматра се да је фронтални облик рада у односу на остале облике заступљен са чак 75%. Овај основни облик рада подразумева рад са целим одељењем где се ученицима постављају исти задаци, обрађује се исто наставно градиво, користе се исте наставне методе и наставна средства. Ученици су при оваквом облику рада углавном слушаоци, док наставник предаје наставно градиво користећи различите наставне методе.

Код контролне групе највише је коришћена метода усменог излагања наставника - монолошка метода. У настави географије она се до сад највише употребљавала, јер се кроз праксу показала веома економичном. Наставнику је омогућено да сам располаже временом које је предвиђено за наставни час. Недостатак монолошке методе је у томе што се ученици не активирају довољно, а тиме се доводе у стање пасивности. Метода разговора има доста велику примену у школској пракси. Она омогућава већу активност ученика; они сами увиђају односе међу појавама, а самим тим и доносе закључке. Један од недостатака дијалогске методе је у томе што се она не може применити код обраде свих наставних јединица, а и градиво не може бити у потпуности систематично изложено као што се то постиже монолошким методом. Структура оваквих часова има следећи облик: увођење - обрада новог градива – утврђивање. Како би се ученици подсетили раније стечених знања из одређених наставних области које ће им помоћи да савладају нову наставну јединицу, примењује се увођење. Након понављања градива потребно је истаћи циљ часа како би ученици сазнали шта ће радити на самом часу и шта се очекује од њих.

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА

У овом експерименту увођење је извршено уз понављање претходног градива везаног за континент Јужне Америке. Обрада нове наставне јединице *Аргентина* вршена је постепено и то без примене наставних средстава која би, како се претпостављало пред извођење самог дидактичког експеримента, олакшала савлађивање дате наставне јединице. Утврђивање наставног градива на самом крају часа вршено је у виду тестирања, провере усвојеног знања сваког ученика. Питања су постављана истим редоследом како је вршено излагање на часу.

Резултати експеримента - тестирање

У циљу утврђивања које наставне методе дају најбоље резултате приликом усвајања регионално-географских садржаја, извршен је експеримент у виду технике паралелних група (контролне и експерименталне групе), где су исте наставне јединице обрађене истим обликом рада (фронталним), али различитим наставним методама. За мерење учинка у процесу стицања знања, навика и вештина, одувек је постојала потреба за тачнијим и објективнијим мерењем резултата, да би се утврдило да ли уложени труд, средства и примењене наставне методе дају довољан допринос остварењу постављених васпитно-образовних циљева (Теодосић и др., 1965).

По самом завршетку експеримента извршено је тестирање контролне и експерименталне групе. На основу тестирања, требало је да се утврди у којој мери су ученици савладали дату наставну јединицу, и које од наставних метода су се показале као најефикасније том приликом. Обе групе, и експериментална и контролна, решавале су исте тестове. Тестирање се данас примењује као начин проверавања знања у оквиру многих школских предмета, па тако и у оквиру географије. Школски тест се обично састоји из одређеног броја питања на која ученик даје одговоре. Они могу бити састављани од стране стручњака који се у знатној мери употребљавају у школама, али могу бити састављени и од стране предметног наставника. Различити типови тестова се користе за проверу знања: тестови простог присећања и допуњавања, тестови алтернативног одговора или вишеструког избора. (Секуловић В., 1966). При састављању тестова знања потребно је поштовати одређена правила, међу којима највећи значај имају: граматичка исправност, избегавање тешких и нејасних речи и формализма, задаци не смеју бити двосмислени и не може се сугерисати одговор, потребно је да сви ученици решавају исте задатке, ради поређења (Ромелић Ј., 2004). Ради утврђивања која наставна метода даје најбоље резултате приликом обраде наставних садржаја из географије, у VII разреду обрађена је наставна јединица – *Аргентина*. Код оба одељења наставна јединица је обрађена применом фронталног облика рада, с тим што се у

Љиљана Живковић, Тања Танасковић, Марија Драгићевећ

контролној групи користила монолошка и дијалогска метода, док се у експерименталној групи користила још и илустративно-демонстративна. Задатак наставника је да учини ове садржаје што јаснијим и приступачнијим ученицима уз коришћење различитих наставних метода и средстава. Очекивало се да ће ученицима примена илустративно-демонстративне методе при обради новог градива знатно олакшати усвајање нових знања, да ће им час бити интересантнији, да ће бити много више заинтересовани, него на часу где се искључиво примењују монолошка и дијалогска метода.

Након обраде наставне јединице, у завршном делу самог часа, приступило се тестирању свих група. Припремљени тест има одлике теста простог пресећања и допуњавања са кратким питањима и одговорима.

Резултати тестирања

Најпре се приступило изради шеме за обраду теста, како би се лакше и брже извршило бодовање одговора за сваког ученика. Тиме се добија уједно и стање бодовања у целом одељењу. Вертикална анализа по питањима показује у којој мери су ученици савладали питања појединачно и питања у целини, што нам свакако омогућује да утврдимо у којој мери су одређене наставне методе помогле у прихватању одређених географских чињеница код ученика. Поред успеха ученика појединачно, ова схема је омогућила да се уочи колико бодова је укупно постигнуто у одељењу, средњу вредност бодова у одељењу и девијацију одступања од средње вредности за сваког ученика.

Затим се приступило израчунавању средње вредности бодова у одељењу. Израчунавање је извршено израчунавањем просечне аритметичке средине (где се све индивидуалне вредности бодова саберу и њихов збир подели са бројем ученика). Добијена средња вредност показује просечан број бодова разреда. Средња вредност нам омогућава да израчунамо одступање сваког ученика од добијене средње вредности (девијацију) и средње одступање свих ученика у одељењу од средње вредности (стандардну девијацију).

$$M = \frac{a_1 + a_2 + a_3 + \dots + a_n}{n}$$

M – аритметичка средина

a_1, a_2, a_n – индивидуалне вредности бодова

n – број ученика

Да би се сагледао успех сваког ученика изражен у бодовима, и утврдило колико он одступа од средње вредности одељења и позитивном

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА

и негативном смислу, рачуна се девијација. Девијација представља разлику између резултата, односно, броја бодова које је постигао један ученик и средње вредности одељења. Обележава се знаком (+) ако је број бодова већи од просека одељења, а знаком (-) ако је број бодова мањи од просека одељења.

Потом се приступило израчунавању стандардне девијације, која представља средње одступање одељења од средње вредности бодова. Стандардна девијација се израчунава када се индивидуалне девијације дигну на квадрат, поделе бројем ученика и из тога извуче квадратни корен (Секуловић В., 1981).

$$D = \frac{\sqrt{d_1^2 + d_2^2 + d_3^2 + \dots + d_n^2}}{n}$$

D – стандардна девијација

d_1, d_2, d_n – индивидуалне девијације сваког ученика

n – број ученика

У последњој фази, након параметара које смо добили претходном обрадом теста, приступило се претварању бодова у оцене, тј. оцењивању на основу скале бодова, према проценту стечених бодова у односу на максимум (табела 3), а на основу постигнутих оцена израчунала и средња оцена читавог одељења.

Табела 3. Скала бодова за тест знања

ОЦЕНА	%	БОДОВИ
1	35%	6
2	36 – 50%	7-9
3	51 – 70%	10-12
4	71 – 85%	13-15
5	86 – 100%	16-18

Код анализе постигнутих резултата урађена је и дистрибуција ученика према бодовима у интервалу и оценама, као и анализа појединачних група (експерименталне па контролне), а затим и корелација (постигнутих резултата) између група.

Експериментална група

Код експерименталне групе Е1 од маскимално могућих 450 бодова, број постигнутих бодова износи 349, што је 77% од максималног броја. Средња вредност одељења износи 14, што је врло добро, јер је максимално могућ број бодова по ученику 18. Израчуната вредност стандардне девија-

ције код E1 групе износи 4. Минимална вредност девијације је 0, док је максимална -9 и то само у једном случају.

На основу постојећих вредности такође је урађена и дистрибуција ученика E1 групе на основу постигнутих бодова и дистрибуција ученика према интервалу бодова и оценама (табела 4), и израчуната на основу оцена средња оцена одељења.

Табела 4. Дистрибуција ученика E1 групе према интервалу бодова и оценама

Интервал бодова	Оцена	Број ученика
<6	1	2
7-9	2	2
10-12	3	1
13-15	4	8
16-18	5	12

На основу дате дистрибуције види се да је највећи део ученика савладао дату наставну јединицу – *Аргентина*. Просечна оцена на тесту била је 4, што је највиша вредност код тестираних група. Овако висока просечна оцена одељења последица је великог броја одличних оцена ученика (48%) као и врло добрих (32%). Два ученика, односно 8% није добило задовољавајућу оцену на тесту, а исто тако, два ученика остварило је максималан број бодова на тесту.

Контролна група

Код контролне групе K2 од максимално могућих 450 бодова, број постигнутих бодова износи 218, што је 48,4% од максималног броја. Средња вредност одељења износи 9, што је мало, јер је максималан могућ број бодова по ученику био 18. Израчуната вредност стандардне девијације код K2 групе износи 3. Минимална вредност девијације је 0, а максимална -7 и то само у једном случају. На основу постојећих вредности урађена је дистрибуција ученика K2 групе на основу постигнутих бодова и дистрибуција ученика према интервалу бодова и оценама (табела 5), и израчуната на основу оцена, средња оцена одељења.

Табела 5. Дистрибуција ученика K1 групе према интервалу бодова и оценама

Интервал бодова	Оцена	Број ученика
<6	1	6
7-9	2	9
10-12	3	8
13-15	4	2
16-18	5	0

СПЕЦИФИЧНОСТИ МЕТОДСКОГ ПОСТУПКА

На основу дате дистрибуције види се да је највећи део ученика лошије савладао дату наставну јединицу - *Аргентина*. То потврђује велики проценат негативних оцена (24%), док је довољних и добрих оцена било чак 68%. Обрада новог градива уз класичне вербалне методе није била довољна да га ученици савладају у потпуности, нарочито ако се узме у обзир чињеница да је материја из регионалне географије, где је неопходна употреба свих адекватних наставних средстава како би се ученицима што боље и јасније приближила слика о удаљеним пределима.

Корелација између контролне и експерименталне групе

Ако се упореде резултати контролне и експерименталне групе (процент постигнутих бодова и просечна оцена одељења), уочава се да је највећи проценат постигнутих бодова (77%) и највиша просечна оцена (4,23) код Е1 групе. Код ове групе примењен је фронтални облик рада уз коришћење како монолошке и дијалогске, тако и илустративно-демонстративне методе. Показало се да је ученицима примена одређених наставних метода приликом обраде наставне јединице *Аргентина*, знатно олакшала савладавање ове наставне јединице.

Табела 6. Корелација бодова и просечне оцене код контролних и експерименталних група

Група-Одељење	% постигнутих бодова	Просечна оцена одељења
Е1 – VII ₁	77%	4,23
К2 – VII ₂	48,4%	2,33

Заиста мали проценат постигнутих бодова (48,4%) је забележен код контролне групе К2. Овакав резултат контролне групе могао се очекивати, јер је код ученика примењивана само вербална метода. Ученицима није било омогућено да наставну јединицу прате уз додатна објашњења уз примену било каквих наставних средстава, која би им у великој мери олакшала савладавање дате наставне јединице. Корелација бодова и просечне оцене код контролних и експерименталних група дата је у табели 6.

Закључак

Највећи значај илустративно-демонстративне методе је у томе што се помоћу ње могу обрадити најсложенији географски садржаји. Њена примена нарочито је важна за ученике седмог разреда основне школе, јер се управо тада они сусрећу са бројним географским појмовима који су им

до тада били само делимично познати или су се први пут сусрели са њима. Географија као наставни предмет има садржаја који се на квалитетан начин може обрадити помоћу илустративно-демонстративне методе. На основу спроведеног експеримента у VII разреду и добијених резултата, закључује се да ученици теже усвајају географске садржаје применом монолошке и дијалогске методе. Примена ових наставних метода није у довољној мери активирала већину ученика у контролној групи. У одељењу експерименталне групе, наставне јединице обрађене су такође фронталним обликом рада, али код њих је примењена и илустративно-демонстративна метода (поред монолошке и дијалогске). Ученици експерименталне групе су у знатно већем проценту савладали дату наставну јединицу, што свакако показују постигнути резултати и веће средње оцене.

Литература

- Вилотијевић, М. (2000). *Предмет дидактике. Дидактика 1*. Београд: Учитељски факултет.
- Вујадиновић, С., и Шабић, Д. (2011). *Регионална географија Јужне Америке*. Београд: СГД.
- Грчић, М. и Грчић, Љ. (2010). Проблеми и перспективе географског образовања у Србији. *Глобус 35*.
- Ђорђевић, Ј. и Поткоњак, Н. (1988). *Педагогија*. Београд: Научна књига.
- Живковић, Д. и Иконовић, В. (1997). Методски приступ коришћењу садржине карте у настави географије. У: *Научна монографија „Теоријско-методолошки проблеми наставе географије“*. Никшић-Београд.
- Живковић, Љ. и Јовановић, С. (2010). Значај наставе географије за еколошко образовање ученика. *Глобус 35*.
- Мастило, Н. (1981). Регионална географија као наставни садржај. *Географски преглед, 25*, 125-156.
- Ромелић, Ј. (2004). *Методика наставе географије*. Нови Сад: ПМФ
- Рудић, В. (1988). *Методика наставе географије*. Београд: Научна књига.
- Секуловић, В. (1966). *Методски приручник за наставу географије у основној и средњој школи*. Београд: Завод за издавање уџбеника СРС.